BAB 13 | GEOGRAFI TINGKATAN 1 | SESI 2026

Sisa Domestik

Nota, contoh dan 40 objektif

Bezakan jenis dan contoh sisa rumah, teliti kesan pengurusan yang lemah, dan gunakan amalan 3R serta langkah masyarakat untuk mengurangkannya.

Nama: _____ Kelas: _____

Tarikh: _____

Buku teks KPM hlm. 144-155 | KSSM

Latihan asli, bukan soalan rasmi atau ramalan peperiksaan. Tahap soalan dan markah ialah panduan latihan kendiri.

3R bermula dengan tindakan harian

Reduce
Kurangkan penggunaan dan pembaziran.

Reuse
Gunakan semula barang yang sesuai.

Recycle
Asing dan hantar bahan untuk dikitar semula.

Makanan dan kertas: contoh organik dalam buku teks.
Plastik, kaca dan logam: contoh bukan organik.

Lakaran penerangan asli LauPeh

Pengelasan ini mengikut konteks sisa domestik dalam buku teks Geografi. Semak panduan kutipan setempat sebelum mengitar semula sesuatu bahan.

Nota dan contoh berlangkah

13.1 Jenis-jenis Sisa Domestik

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

Sisa domestik boleh dibezakan mengikut bentuk dan kategori bahannya. Dalam pengelasan bab ini, bahan organik seperti sisa makanan, sisa kebun dan kertas berasal daripada sumber haiwan atau tumbuhan serta boleh diuraikan. Bahan bukan organik seperti plastik, tin dan kaca lebih sukar diuraikan. Pengelasan ini membantu pengurusan sisa yang sesuai.

• Sisa domestik boleh berbentuk pepejal atau cecair.

• Contoh organik dalam bab ini ialah sisa makanan, sisa kebun dan kertas.

• Bahan organik berasal daripada sumber haiwan atau tumbuhan.

• Contoh bukan organik ialah plastik, tin, besi buruk dan kaca.

• Bahan bukan organik dalam pengelasan bab ini sukar diuraikan.

Contoh berlangkah: Kelaskan daun gugur, kertas, tin dan botol kaca.

1. Semak bahan daripada sumber tumbuhan.

2. Letakkan daun dan kertas dalam kumpulan organik.

3. Letakkan tin serta kaca dalam kumpulan bukan organik.

Jawapan: Organik: daun gugur dan kertas. Bukan organik: tin dan botol kaca.

Elak silap: Istilah organik di sini ialah pengelasan sisa buku teks, bukan pengelasan semua sebatian dalam kimia.

Cuba: Dalam pengelasan bab ini, kulit buah dan botol kaca berada dalam kategori apa?

Kulit buah ialah bahan organik; botol kaca ialah bahan bukan organik.

13.2 Sisa-sisa Domestik di Malaysia

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

Sisa domestik ialah sisa yang terhasil daripada kawasan perumahan. Aktiviti menyediakan makanan, menggunakan barangan dan membersihkan rumah menghasilkan pelbagai sisa. Pepejal seperti kertas, plastik, logam serta perabot perlu dibezakan daripada cecair seperti minyak masak terpakai dan kumbahan. Kenal pasti sumber serta bentuk sisa sebelum memilih kaedah pengurusan yang sesuai.

• Sisa rumah berasal daripada aktiviti di kawasan perumahan.

• Kertas, plastik dan logam ialah contoh sisa pepejal.

• Perabot terbuang dan lampin pakai buang juga contoh sisa pepejal.

• Minyak masak terpakai ialah contoh sisa cecair.

• Kumbahan ialah satu lagi contoh sisa cecair.

Contoh berlangkah: Sebuah rumah menghasilkan kotak lama dan minyak masak terpakai. Bezakan bentuknya.

1. Kenal pasti bahan pertama, iaitu kotak.

2. Kotak ialah pepejal, walaupun boleh tergolong dalam bahan organik.

3. Minyak masak terpakai ialah cecair.

Jawapan: Kotak lama ialah sisa pepejal, manakala minyak masak terpakai ialah sisa cecair.

Elak silap: Pepejal dan organik bukan pasangan lawan; kedua-duanya ialah asas pengelasan yang berbeza.

Cuba: Apakah persamaan minyak masak terpakai dan kumbahan?

Kedua-duanya contoh sisa cecair.

13.3 Kesan Pembuangan Sisa Domestik

Buku teks KPM hlm. 148-149 | Rujukan 5.2.3

Pembuangan sisa tanpa kawalan menjejaskan alam sekitar dan kehidupan penduduk. Sisa di sungai boleh mencemarkan air, pembakaran terbuka mencemarkan udara dan timbunan yang tidak diurus menimbulkan bau. Sisa juga menarik haiwan perosak, meningkatkan beban penyelenggaraan serta menyekat saliran. Aliran yang tersekat boleh menyumbang kepada banjir kilat apabila hujan lebat.

• Sampah dalam sungai mencemarkan sumber air.

• Pembakaran sisa mencemarkan udara; timbunan tidak terurus menghasilkan bau.

• Sisa tidak terurus boleh menyediakan keadaan yang menggalakkan haiwan perosak.

• Kos pengangkutan, pelupusan dan pembersihan meningkat apabila beban sisa bertambah.

• Sisa dalam longkang menyekat aliran air dan menyumbang kepada banjir kilat.

Contoh berlangkah: Hujan lebat berlaku di kawasan rekaan dengan longkang dipenuhi sisa. Terangkan rantaian kesan.

1. Kenal pasti sisa yang menyekat longkang.

2. Hubungkan hujan lebat dengan pertambahan air.

3. Jelaskan aliran terhalang dan air melimpah.

Jawapan: Sisa menyekat aliran longkang. Semasa hujan lebat, air bertambah dan boleh melimpah sehingga menyebabkan banjir kilat.

Elak silap: Jangan mengaitkan setiap haiwan perosak dengan semua penyakit; bab ini menekankan risiko umum daripada sisa tidak terurus.

Cuba: Bagaimanakah sampah di longkang boleh menyumbang kepada banjir kilat?

Sampah menyekat aliran; air hujan yang bertambah sukar mengalir lalu melimpah.

13.4 Langkah Mengurangkan Kesan Sisa

Buku teks KPM hlm. 150-151 | Rujukan 5.2.4

Pengurusan sisa memerlukan tindakan di rumah, sekolah dan peringkat pihak berkuasa. Amalan 3R mengurangkan penggunaan bahan, memanjangkan kegunaan barangan serta memproses bahan terbuang menjadi produk baharu. Pendidikan, kempen, penguatkuasaan dan teknologi pengurusan saling melengkapi. Padankan sesuatu tindakan dengan jenis masalah tanpa menganggap satu langkah dapat menyelesaikan semua punca pencemaran.

• Kurangkan bermaksud mengurangkan penggunaan yang menghasilkan sisa.

• Guna semula mengekalkan kegunaan barangan, contohnya mendermakan buku.

• Kitar semula menghasilkan produk baharu daripada bahan terbuang.

• Pendidikan dan kempen membantu membentuk kefahaman serta amalan.

• Penguatkuasaan membantu mengawal pembuangan sisa yang tidak terurus.

• Teknologi seperti loji sisa kepada tenaga ialah contoh pengurusan terkawal, bukan pembakaran terbuka.

Contoh berlangkah: Bandingkan menolak beg tambahan, menggunakan beg sedia ada dan memproses kertas lama.

1. Tentukan tindakan yang mengurangkan bahan pada awalnya.

2. Tentukan tindakan yang menggunakan barang sama sekali lagi.

3. Tentukan tindakan yang menghasilkan produk baharu.

Jawapan: Menolak beg tambahan ialah kurangkan; menggunakan beg sedia ada ialah guna semula; memproses kertas lama ialah kitar semula.

Elak silap: Menggunakan semula balang yang sama berbeza daripada memproses kaca menjadi produk baharu.

Cuba: Buku yang masih baik diberikan kepada adik. Apakah amalan 3R itu?

Guna semula.

Latihan objektif

Pilih satu jawapan terbaik, A, B, C atau D. Setiap soalan membawa 1 markah latihan.

Markah saya: _____ / 40

01. Apakah dua kategori bahan sisa dalam pengelasan bab ini?

A. Tumbuhan dan haiwan sebagai dua kategori sisa utama

B. Organik dan bukan organik

C. Pepejal dan cecair sahaja

D. Sungai dan kumbahan

B13Q01 | Asas | 13.1

02. Yang manakah contoh bahan organik dalam bab ini?

A. Beg plastik

B. Botol kaca

C. Tin minuman

D. Sisa makanan

B13Q02 | Asas | 13.1

03. Yang manakah contoh bahan bukan organik dalam bab ini?

A. Kertas

B. Kulit buah

C. Kaca

D. Daun gugur

B13Q03 | Asas | 13.1

04. Bahan organik dalam bab ini berasal daripada sumber apa?

A. Mineral dan logam

B. Kaca dan plastik

C. Haiwan dan tumbuhan

D. Batuan dan bijih

B13Q04 | Asas | 13.1

05. Mengapakah daun kering dikelaskan bersama sisa makanan?

A. Kedua-duanya mesti berbentuk cecair

B. Kedua-duanya tidak boleh diuraikan

C. Kedua-duanya dibuat daripada logam

D. Kedua-duanya bahan organik daripada sumber hidupan

B13Q05 | Faham | 13.1

06. Dalam pengelasan buku teks, kertas berada dalam kumpulan mana?

A. Bahan bukan organik seperti kaca

B. Bahan organik

C. Sisa cecair seperti kumbahan

D. Bahan mineral seperti tin

B13Q06 | Faham | 13.1

07. Apakah ciri umum bahan bukan organik dalam pengelasan bab ini?

A. Sukar diuraikan

B. Semuanya sisa makanan

C. Semuanya berbentuk cecair

D. Semuanya berasal daripada daun

B13Q07 | Faham | 13.1

08. Pasangan manakah berada dalam kategori bahan yang sama?

A. Kertas dan besi buruk

B. Daun dan plastik

C. Tin dan kaca

D. Kulit buah dan tin

B13Q08 | Faham | 13.1

09. Dalam latihan, dulang A berisi daun dan kertas; dulang B berisi tin dan kaca. Label manakah tepat?

A. Kedua-duanya cecair

B. A organik; B bukan organik

C. A bukan organik; B organik

D. Kedua-duanya hanya sisa kebun

B13Q09 | Aplikasi | 13.1

10. Seorang murid menulis "pepejal ialah lawan organik". Pembetulan manakah tepat?

A. Pepejal menerangkan bentuk; organik menerangkan kategori bahan

B. Sisa hanya boleh dikelaskan dengan satu cara

C. Pepejal sentiasa bermaksud kaca sahaja

D. Organik sentiasa bermaksud cecair sahaja

B13Q10 | Aplikasi | 13.1

11. Sisa domestik terhasil terutamanya daripada kawasan apa?

A. Perumahan

B. Perlombongan bijih sahaja

C. Pembinaan lebuh raya sahaja

D. Perindustrian berat sahaja

B13Q11 | Asas | 13.2

12. Yang manakah sisa cecair dari rumah?

A. Kotak lama

B. Kerusi rosak

C. Botol plastik kosong

D. Minyak masak terpakai

B13Q12 | Asas | 13.2

13. Yang manakah satu lagi contoh sisa cecair?

A. Perabot lama

B. Tin kosong

C. Kumbahan

D. Kertas terbuang

B13Q13 | Asas | 13.2

14. Yang manakah sisa pepejal?

A. Kumbahan rumah

B. Perabot terbuang

C. Air buangan rumah

D. Minyak masak terpakai

B13Q14 | Asas | 13.2

15. Mengapakah plastik dan logam boleh diletakkan dalam kumpulan pepejal yang sama?

A. Kedua-duanya minyak masak

B. Pengelasan itu berdasarkan bentuk fizikalnya

C. Kedua-duanya sisa kebun

D. Kedua-duanya sisa cecair

B13Q15 | Faham | 13.2

16. Pasangan manakah mengandungi satu sisa pepejal dan satu sisa cecair?

A. Kumbahan dan minyak masak terpakai

B. Kaca dan logam

C. Plastik dan perabot

D. Kertas dan minyak masak terpakai

B13Q16 | Faham | 13.2

17. Lampin pakai buang dikelaskan sebagai apa dalam senarai buku teks?

A. Sisa pepejal

B. Sisa kebun

C. Sisa cecair

D. Air bawah tanah

B13Q17 | Faham | 13.2

18. Apakah perbezaan utama kotak kertas lama dengan minyak masak terpakai dari segi bentuk?

A. Kedua-duanya cecair

B. Kotak cecair; minyak pepejal

C. Kotak pepejal; minyak cecair

D. Kedua-duanya bukan sisa rumah

B13Q18 | Faham | 13.2

19. Senarai rekaan: kertas, tin, minyak masak terpakai dan kumbahan. Berapakah jenis dalam senarai yang berbentuk cecair?

A. Dua

B. Tiga

C. Satu

D. Empat

B13Q19 | Aplikasi | 13.2

20. Kumpulan murid mahu membuat jadual sisa mengikut bentuk. Tajuk lajur manakah sesuai?

A. Boleh digunakan dan baharu

B. Pepejal dan cecair

C. Dapur dan ruang tamu

D. Organik dan bukan organik

B13Q20 | Aplikasi | 13.2

21. Sampah yang dibuang ke sungai menyebabkan pencemaran apa?

A. Air

B. Cahaya

C. Bunyi

D. Tanih sahaja

B13Q21 | Asas | 13.3

22. Pembakaran sisa domestik secara terbuka menjejaskan apa?

A. Kualiti udara

B. Pertambahan simpanan air bawah tanah

C. Kejernihan air sungai secara langsung sahaja

D. Kelancaran saliran secara langsung sahaja

B13Q22 | Asas | 13.3

23. Timbunan sisa menimbulkan keadaan tidak menyenangkan yang dapat dihidu. Apakah pencemaran ini?

A. Getaran

B. Bunyi

C. Bau

D. Cahaya

B13Q23 | Asas | 13.3

24. Antara haiwan manakah dikaitkan dengan sisa tidak terurus?

A. Rama-rama di taman bunga

B. Pepatung di kawasan air bersih

C. Lebah di kebun buah

D. Tikus

B13Q24 | Asas | 13.3

25. Mengapakah sisa di longkang boleh menyumbang kepada banjir kilat?

A. Sisa mengurangkan jumlah hujan

B. Sisa memindahkan air ke laut dengan cepat

C. Sisa menjadikan longkang lebih dalam

D. Sisa menyekat aliran air

B13Q25 | Faham | 13.3

26. Bagaimanakah pertambahan sisa mempengaruhi perbelanjaan PBT?

A. Kos kutipan tidak berkaitan jumlah sisa

B. Kos kutipan dan penyelenggaraan boleh meningkat

C. Perbelanjaan pelupusan tidak perlu lagi

D. Kos sentiasa turun apabila sisa bertambah

B13Q26 | Faham | 13.3

27. Yang manakah contoh kos pengurusan sisa dalam buku teks?

A. Kos membina papan arah pelancong

B. Kos mengecat dewan tanpa kaitan sisa

C. Kos mendapatkan buku baharu perpustakaan

D. Gaji pekerja pembersihan

B13Q27 | Faham | 13.3

28. Mengapakah pengurusan sisa yang lemah menjadi isu kesihatan?

A. Timbunan sisa sentiasa menghalang pembiakan perosak

B. Sisa tidak terurus melindungi makanan daripada perosak

C. Sisa boleh menggalakkan perosak dan penularan penyakit

D. Semua sisa tidak memberi kesan kepada kesihatan

B13Q28 | Faham | 13.3

29. Situasi rekaan: saliran dipenuhi plastik, kemudian hujan lebat. Kesan yang paling berkaitan ialah apa?

A. Aliran sentiasa lebih lancar apabila plastik bertambah

B. Hujan lebat menghapuskan semua halangan secara automatik

C. Longkang tersumbat tidak mempengaruhi aliran

D. Air terhalang lalu boleh melimpah

B13Q29 | Aplikasi | 13.3

30. Data rekaan untuk latihan: kerja kutipan bertambah dan lebih ramai pekerja diperlukan. Kesan yang ditunjukkan ialah apa?

A. Penurunan semua keperluan pekerja

B. Peningkatan kos penyelenggaraan

C. Pengurangan kos kutipan

D. Pengurangan beban penyelenggaraan

B13Q30 | Aplikasi | 13.3

31. Apakah maksud R bagi Reduce dalam amalan 3R?

A. Kurangkan

B. Bakar semula

C. Kitar semula

D. Guna semula

B13Q31 | Asas | 13.4

32. Buku masih baik didermakan kepada murid lain. Amalan manakah ditunjukkan?

A. Pembakaran terbuka

B. Guna semula

C. Kitar semula menjadi pulpa

D. Pembuangan tanpa kawalan

B13Q32 | Asas | 13.4

33. Kertas lama diproses menjadi kertas baharu. Amalan manakah ditunjukkan?

A. Pembuangan ke sungai

B. Kitar semula

C. Guna semula tanpa perubahan

D. Pembakaran terbuka

B13Q33 | Asas | 13.4

34. Apakah tujuan pendidikan alam sekitar di sekolah?

A. Menjadikan sampah tidak perlu diurus

B. Menghapuskan semua keperluan kutipan sisa

C. Menggantikan fungsi semua PBT

D. Membina kesedaran tentang penjagaan persekitaran

B13Q34 | Asas | 13.4

35. Mengapakah menolak beg plastik tambahan boleh mengurangkan sisa?

A. Kurang bahan digunakan dan akhirnya dibuang

B. Lebih banyak beg sekali guna menjamin kurang pembuangan

C. Setiap beg tambahan boleh dianggap tiada sisa

D. Pengurangan penggunaan menghapuskan semua sisa sedia ada

B13Q35 | Faham | 13.4

36. Apakah perbezaan guna semula dengan kitar semula?

A. Guna semula memerlukan bahan menjadi produk baharu dahulu

B. Kitar semula bermaksud memakai barang sama tanpa pemprosesan

C. Guna semula menggunakan barang lagi; kitar semula menghasilkan produk baharu daripada bahan terbuang

D. Kedua-duanya bermaksud mengurangkan semua pembelian kepada sifar

B13Q36 | Faham | 13.4

37. Mengapakah penguatkuasaan dan kempen boleh digunakan bersama?

A. Penguatkuasaan mengawal tindakan, kempen meningkatkan kefahaman

B. Kedua-duanya hanya menukar warna tong

C. Kempen menggantikan semua peraturan

D. Penguatkuasaan merawat semua air secara langsung

B13Q37 | Faham | 13.4

38. Pernyataan manakah tepat tentang teknologi sisa kepada tenaga?

A. Ia sama dengan membakar sampah di halaman

B. Ia menghapuskan keperluan mengurangkan sisa

C. Ia menjamin semua sisa hilang tanpa pengurusan

D. Ia contoh pengurusan terkawal, bukan alasan membakar sampah terbuka

B13Q38 | Faham | 13.4

39. Sekolah rekaan mahu mengurangkan bekas sekali guna sebelum menjadi sampah. Tindakan manakah paling sesuai?

A. Menumpukan pembakaran terbuka selepas makan

B. Menambah bekas sekali guna untuk setiap hidangan

C. Menggalakkan penggunaan bekas sedia ada berulang kali

D. Mengumpul lebih banyak pembungkus tanpa mengurangkan penggunaan

B13Q39 | Aplikasi | 13.4

40. Penduduk rekaan tidak memahami pengasingan sisa walaupun kemudahan disediakan. Langkah tambahan paling sepadan ialah apa?

A. Menambah kemudahan tanpa memberi sebarang penerangan

B. Menutup maklumat pengasingan pada kemudahan

C. Pendidikan dan kempen tentang jenis serta pengurusan sisa

D. Membiarkan semua bahan dicampurkan tanpa pendidikan

B13Q40 | Aplikasi | 13.4

Jawapan dan penerangan

01 B	**02 D**	**03 C**	**04 C**	**05 D**	**06 B**	**07 A**	**08 C**
09 B	**10 A**	**11 A**	**12 D**	**13 C**	**14 B**	**15 B**	**16 D**
17 A	**18 C**	**19 A**	**20 B**	**21 A**	**22 A**	**23 C**	**24 D**
25 D	**26 B**	**27 D**	**28 C**	**29 D**	**30 B**	**31 A**	**32 B**
33 B	**34 D**	**35 A**	**36 C**	**37 A**	**38 D**	**39 C**	**40 C**

01. B | Organik dan bukan organik

Bab ini mengelaskan bahan sisa sebagai organik dan bukan organik.

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

02. D | Sisa makanan

Sisa makanan ialah contoh bahan organik dalam pengelasan buku teks.

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

03. C | Kaca

Kaca dikelaskan sebagai bahan bukan organik dalam bab ini.

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

04. C | Haiwan dan tumbuhan

Bahan organik yang dibincangkan berasal daripada sumber haiwan atau tumbuhan.

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

05. D | Kedua-duanya bahan organik daripada sumber hidupan

Daun dan sisa makanan tergolong dalam kumpulan organik.

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

06. B | Bahan organik

Kertas disenaraikan bersama bahan organik kerana sumber tumbuhannya.

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

07. A | Sukar diuraikan

Bab ini menerangkan bahan bukan organik sebagai sukar diuraikan.

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

08. C | Tin dan kaca

Tin dan kaca ialah bahan bukan organik dalam bab ini.

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

09. B | A organik; B bukan organik

Daun dan kertas ialah organik; tin dan kaca bukan organik.

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

10. A | Pepejal menerangkan bentuk; organik menerangkan kategori bahan

Bentuk pepejal atau cecair tidak sama dengan kategori organik atau bukan organik.

Buku teks KPM hlm. 146 | Rujukan 5.2.1

11. A | Perumahan

Buku teks menerangkan sisa domestik sebagai sisa dari kawasan perumahan.

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

12. D | Minyak masak terpakai

Minyak masak terpakai ialah contoh sisa cecair.

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

13. C | Kumbahan

Kumbahan disenaraikan sebagai sisa cecair.

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

14. B | Perabot terbuang

Perabot ialah contoh sisa pepejal dari rumah.

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

15. B | Pengelasan itu berdasarkan bentuk fizikalnya

Plastik dan logam ialah contoh pepejal walaupun jenis bahannya berbeza.

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

16. D | Kertas dan minyak masak terpakai

Kertas ialah pepejal; minyak masak terpakai ialah cecair.

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

17. A | Sisa pepejal

Lampin pakai buang disenaraikan sebagai sisa pepejal.

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

18. C | Kotak pepejal; minyak cecair

Kotak ialah pepejal dan minyak masak terpakai cecair.

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

19. A | Dua

Minyak masak terpakai dan kumbahan ialah dua contoh cecair.

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

20. B | Pepejal dan cecair

Bentuk sisa dalam bab ini dibezakan sebagai pepejal atau cecair.

Buku teks KPM hlm. 147 | Rujukan 5.2.2

21. A | Air

Sampah dalam sungai menjejaskan kualiti air.

Buku teks KPM hlm. 148 | Rujukan 5.2.3

22. A | Kualiti udara

Pembakaran sisa boleh mencemarkan udara.

Buku teks KPM hlm. 148 | Rujukan 5.2.3

23. C | Bau

Sisa yang tidak diurus boleh menghasilkan bau tidak menyenangkan.

Buku teks KPM hlm. 148 | Rujukan 5.2.3

24. D | Tikus

Tikus ialah antara haiwan yang dikaitkan dengan kawasan sisa tidak terurus.

Buku teks KPM hlm. 148 | Rujukan 5.2.3

25. D | Sisa menyekat aliran air

Air sukar mengalir apabila saliran tersumbat oleh sisa.

Buku teks KPM hlm. 149 | Rujukan 5.2.3

26. B | Kos kutipan dan penyelenggaraan boleh meningkat

Lebih banyak sisa memerlukan pengangkutan, pembersihan dan pelupusan.

Buku teks KPM hlm. 149 | Rujukan 5.2.3

27. D | Gaji pekerja pembersihan

Gaji pekerja pembersihan ialah antara kos penyelenggaraan.

Buku teks KPM hlm. 149 | Rujukan 5.2.3

28. C | Sisa boleh menggalakkan perosak dan penularan penyakit

Sisa tidak terurus boleh menggalakkan perosak dan meningkatkan risiko penyakit.

Buku teks KPM hlm. 148 | Rujukan 5.2.3

29. D | Air terhalang lalu boleh melimpah

Sisa menghalang aliran ketika air hujan bertambah, lalu menyumbang kepada banjir kilat.

Buku teks KPM hlm. 149 | Rujukan 5.2.3

30. B | Peningkatan kos penyelenggaraan

Beban kutipan dan tenaga kerja tambahan meningkatkan kos pengurusan.

Buku teks KPM hlm. 149 | Rujukan 5.2.3

31. A | Kurangkan

Reduce bermaksud mengurangkan penggunaan yang menghasilkan sisa.

Buku teks KPM hlm. 150 | Rujukan 5.2.4

32. B | Guna semula

Buku mengekalkan fungsinya untuk pengguna baharu.

Buku teks KPM hlm. 150 | Rujukan 5.2.4

33. B | Kitar semula

Pemprosesan kertas lama menjadi produk baharu ialah kitar semula.

Buku teks KPM hlm. 150 | Rujukan 5.2.4

34. D | Membina kesedaran tentang penjagaan persekitaran

Pendidikan awal membantu murid memahami pengurusan dan kesan sisa.

Buku teks KPM hlm. 151 | Rujukan 5.2.4

35. A | Kurang bahan digunakan dan akhirnya dibuang

Mengurangkan penggunaan mengurangkan bahan yang berpotensi menjadi sisa.

Buku teks KPM hlm. 150 | Rujukan 5.2.4

36. C | Guna semula menggunakan barang lagi; kitar semula menghasilkan produk baharu daripada bahan terbuang

Guna semula mengekalkan penggunaan barang, sementara kitar semula menghasilkan produk baharu.

Buku teks KPM hlm. 150 | Rujukan 5.2.4

37. A | Penguatkuasaan mengawal tindakan, kempen meningkatkan kefahaman

Kawalan tindakan dan pendidikan masyarakat menangani aspek berbeza masalah sisa.

Buku teks KPM hlm. 151 | Rujukan 5.2.4

38. D | Ia contoh pengurusan terkawal, bukan alasan membakar sampah terbuka

Teknologi pengurusan tidak sama dengan pembakaran terbuka yang mencemarkan udara.

Buku teks KPM hlm. 150 | Rujukan 5.2.4

39. C | Menggalakkan penggunaan bekas sedia ada berulang kali

Bekas yang digunakan berulang kali mengurangkan keperluan bekas sekali guna.

Buku teks KPM hlm. 150 | Rujukan 5.2.4

40. C | Pendidikan dan kempen tentang jenis serta pengurusan sisa

Pendidikan dan kempen membantu masyarakat memahami serta menggunakan kemudahan dengan betul.

Buku teks KPM hlm. 151 | Rujukan 5.2.4

Sumber dan skop

DSKP KSSM Geografi Tingkatan 1, KPM/BPK, terbitan 2016; buku teks Geografi Tingkatan 1, KPM/Era Visi, 2016, ISBN 978-967-0483-48-1. Halaman pada nota dan soalan merujuk buku teks bercetak. Kod SP merujuk Standard Pembelajaran. KL merujuk Panduan Kerja Lapangan dalam DSKP hlm. 35-41, bukan kod SP bernombor.

Direktori BPK KPM | DSKP KPM, salinan rujukan | Buku teks KPM, salinan rujukan

Soalan dan rajah latihan asli berbantu AI untuk sesi 2026. Bukan terbitan, pengesahan atau soalan rasmi KPM. Semakan guru secara bebas belum dibuat. Gunakan bersama buku teks dan bimbingan guru. © 2026 LauPeh, setakat hak yang boleh dilindungi.